

Sygn. akt III AUa 223/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	SA Teresa Czekaj SA Barbara Hejwowska
Protokolant: st.sekr.sądowy Urszula Goluch-Nikanowicz	

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2013 r. w Lublinie

sprawy J. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 22 stycznia 2013 r. sygn. akt IV U 958/11

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

III AUa 223/13

UZASADNIENIE

Organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 10 listopada 2011r. odmówił J. L. prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., nr 153, poz. 1227), ponieważ stwierdził, że wymieniony nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Siedlcach wniósł wnioskodawca J. L., argumentując, że spełnia ustawowe kryteria do przyznania mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2013 roku Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił J. L. prawo do emerytury od dnia 1 września 2011 roku. Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca, urodzony (...), złożył w dniu 22 września 2011r. wniosek o emeryturę. Na podstawie przedstawionych przez wnioskodawcę dokumentów ZUS uznał za udowodnione 25 lat, 10 miesięcy i 4 dni okresów ubezpieczenia, w tym 1 rok, 6 miesięcy i 28 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy okresu zatrudnienia w (...) od 2 września 1982r. do 31 stycznia 1993r. na stanowisku ładowacza - spedytora, gdyż uznał, że stanowiska te nie jest zgodne ze stanowiskiem wymienionym w zarządzeniu resortowym. Wnioskodawca przedstawił świadectwa pracy wystawione przez:

- (...) Przedsiębiorstwo Budownictwa (...), poświadczające, że w okresie od 25 czerwca 1971r. do 1 lipca 1972r. pracował stale jako robotnik budowlany w głębokich wykopach na stanowisku robotnika budowlanego, które jest wymienione w wykazie A, dział V, poz. 1 stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach;

- Przedsiębiorstwo (...) w K. dotyczące okresu od 2 listopada 1972r. do 17 kwietnia 1973r. gdy wnioskodawca pracował na stanowisku kopacza stale i w pełnym wymiarze;

- Zakłady (...) w W. o zatrudnieniu wnioskodawcy w okresie od 7 lutego 1974r. do 19 kwietnia 1974r. w pełnym wymiarze jako pracownik fizyczny transportu;

- Spółdzielnię (...) w O. o zatrudnieniu od 27 stycznia 1977r. do 23 marca 1977r. w pełnym wymiarze na stanowisku ładowacza w ekipie za i wyładunkowej;

- Zakład (...) o zatrudnieniu w okresie od 1 kwietnia 1977r. do 5 stycznia 1980r. na stanowisku betoniarza w pełnym wymiarze.

- Zakład (...) – Drogowy przy Urzędzie Miejskim w S. o zatrudnieniu w okresie od 23 stycznia 1980r. do 14 czerwca 1980r. w charakterze betoniarza – malarza w pełnym wymiarze;

- (...) Zakłady (...) o zatrudnieniu w okresie od 3 listopada 1980r. do 8 lipca 1982r. na stanowisku robotnika magazynowego – kierowcy wózka oraz maszynisty urządzeń za i wyładunkowych w pełnym wymiarze.

- (...) o zatrudnieniu na stanowisku ładowacza – spedytora w okresie od 2 września 1982r. do 31 stycznia 1993r. w pełnym wymiarze.

Zakład ten wystawił także świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych za ten okres, które zostało zakwestionowane przez organ rentowy.

W świadectwie tym wpisano, że wnioskodawca wykonywał pracę jako ładowacz – spedytor (konwojent), wymienioną w dziale VIII, poz. 1, pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 16/83 Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni (...) z dnia 27 czerwca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w zakładach pracy spółdzielczości mleczarskiej.

W toku postępowania rozpoznawczego Sąd Okręgowy na podstawie zeznań J. L. oraz świadków ustalił, że praca wnioskodawcy zatrudnionego w (...) polegała na załadunku, rozładunku pojemników z mlekiem i innymi produktami nabiałowymi rozwożonymi do sklepów i zakładów pracy. Wnioskodawca miał także za zadanie dopilnowanie kwitowania odbioru produktów mlecznych przez poszczególne placówki.

Dodatkowo, w celu ustalenia tych okoliczności Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu bhp, który uznał, że ze względu na porę wykonywania pracy – noc oraz ręczny załadunek i wyładunek produktów praca wnioskodawcy winna być zaliczona do ciężkich prac za i wyładunkowych.

Sąd uznał także, że czynności konwojenta, które wykonywał wnioskodawca stanowiące integralną część pracy polegającej na dostarczaniu towarów do sklepów i zakładów pracy nie wykluczają możliwości uznania, że wnioskodawca w pełnym wymiarze wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Jak wynika z zeznań wnioskodawcy praca polegająca na rozwożeniu i rozładunku towarów wykonywana była nocą, gdy sklepy i zakłady pracy były nieczynne, w związku z czym zachodziła konieczność powtórnego odbywania kursów do tych placówek również za dnia, aby uzyskać pokwitowanie odebranych towarów. Głównym, podstawowym zajęciem wnioskodawcy był załadunek i rozładunek pojemników z nabiałem i taka praca jest pracą w warunkach szczególnych, gdyż należy zakwalifikować ją do ciężkich prac za i rozładunkowych zgodnie z działem VIII – transport, poz. 1 – ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe (...) wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r.

Po doliczeniu do tego okresu okresów zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w K. w okresie od 2 listopada 1972r. do 17 kwietnia 1973r. na stanowisku kopacza, w Zakładzie (...) w okresie od 1 kwietnia 1977r. do 5 stycznia 1980r. na stanowisku betoniarza, Sąd Okręgowy stwierdził, że udowodnił on ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy orzekł, że w oparciu o przepis art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wnioskodawca urodzony po dniu 31 grudnia 1948 roku mógłby uzyskać prawo do emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art.32 – czyli 60 roku życia, pod warunkiem osiągnięcia w dniu wejścia w życie ustawy 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn oraz okresu składkowy i nieskładkowy wynoszącego 25 lat. Poza sporem w niniejszej sprawie pozostaje, że wnioskodawca osiągnął wiek 60 lat i udowodnił wymagany 25 letni okres zatrudnienia, nie przystąpił również do otwartego funduszu emerytalnego.

Po stwierdzeniu, że wnioskodawca wykazał 15 letni okres pracy w warunkach szczególnych Sąd Okręgowy przyjął, że spełnił on przesłanki niezbędne do uzyskania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał: naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art.32 w związku z art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 i § 4 pkt.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez uznanie, że powód wykazał 15 letni okres pracy w warunkach szczególnych;

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj art.233 § 1 w związku z art.278 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów dotyczących pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w sposób związany z lakoniczną opinią biegłego sądowego, a nie poprzez swobodną ocenę dowodów uwzględniających całokształt materiału dowodowego, naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art.233 § 1 kpc w związku z art.278 § 1 kpc poprzez bezkrytyczne przyjęcie zeznań ubezpieczonego oraz opinii biegłego sądowego co do charakteru pracy ubezpieczonego w (...)w okresie od 2 września 1982 roku do 31 stycznia 1993 roku jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, pomimo braku ku temu dowodów w aktach sprawy ubezpieczonego oraz poprzez oparcie rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji na lakonicznej opinii biegłego z zakresu bhp w kwestii uznania pracy na stanowisku ładowacz-spedytor (konwojent) jako pracy w warunkach szczególnych,

- naruszenie przepisów prawa procesowego art.328 § 2 kpc poprzez wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia wyroku polegającą na oparciu rozstrzygnięcia na opinii biegłego T. S. i obdarzenie wiarą zeznań ubezpieczonego w kwestii uznania pracy w(...) jako pracy w warunkach szczególnych przy jednoczesnym wskazaniu, że praca polegająca na dostarczaniu towarów w podobnych warunkach wiąże się z koniecznością odbioru pokwitowań przyjęcia tegoż towaru i nie ma wpływu na przyjęcie wykonywania tej pracy jako pracy w warunkach szczególnych przez osobę ją podejmującą. Wnosił o zmianę wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi okręgowemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna a jej uwzględnienie skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania od decyzji organu rentowego.

Przede wszystkim Sąd Apelacyjny stwierdza, że zaskarżony wyrok zapadł z naruszeniem prawa materialnego - art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z przepisem § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przepisy te określają przesłanki do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym przez pracownika, który przepracował 15 lat w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy wadliwie przyjął, że wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach przez ponad 15 lat.

Sporną okolicznością podnoszoną w apelacji jest ustalenie, czy w okresie, gdy wnioskodawca był zatrudniony jako ładowacz - konwojent, wykonywał on pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy odpowiadającą definicji pracy „ciężkie prace ładunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących” wymienionej pod pozycją 1 działu VIII wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jak wynika ze świadectwa pracy wnioskodawcy w okresie od 2 września 1982 roku do 31 stycznia 1993 roku był zatrudniony w (...) gdzie wykonywał pracę ładowacza – spedytora – konwojenta.

Należy zauważyć, że Sąd Okręgowy własną oceną zasadności odwołania zastąpił oceną dokonaną przez biegłego oraz że sama teza dowodowa została błędnie sformułowana przez Sąd w postanowieniu z dnia 5 listopada 2012 roku. Opinia biegłego jest dowodem, który ma służyć ocenie okoliczności faktycznych pod kątem posiadanych przez biegłego wiadomości specjalnych, natomiast nie może być sama w sobie źródłem materiału faktycznego sprawy, ani tym bardziej stanowić podstawy ustalenia okoliczności będących przedmiotem oceny biegłych. Ustalenie stanu faktycznego należy do sądu orzekającego, a biegli powinni udzielić odpowiedzi na konkretne pytania dostosowane do stanu faktycznego sprawy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2006 r., V CSK 360/06, LEX nr 238973). Tym bardziej niedopuszczalnym jest, by Sąd formułując tezę dowodową, zobowiązywał biegłego do dokonywania oceny prawnej stanu faktycznego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II PK 359/09, LEX nr 603828, z dnia 7 kwietnia 2010 r., II PK 300/09, LEX nr 602257, z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 496/07, LEX nr 465046).

Na tych ustaleniach, poczynionych przez biegłego Sąd Okręgowy dokonał rozstrzygnięcia o zasadności odwołania i przyznał prawo do spornego świadczenia, uznając, że praca wykonywana przez wnioskodawcę jako praca wykonywana w nocy i połączona z dźwiganiem ciężkich skrzynek z nabiąłem jest pracą w warunkach szczególnych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), stanowi w § 2, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Ustalenie stałego wykonywania określonej pracy wymienionej w wykazie A jako praca w warunkach szczególnych w zasadzie nie stanowi problemu, nawet jeśli w okolicznościach danej

sprawy może czasami powstać wątpliwość. Nie są to wszakże wątpliwości, których usunięcie wymagałoby posiadania wiadomości specjalnych i uzasadniałoby sięganie po dowód z opinii biegłego (art. 278 § 1 KPC).

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku uchybia art. 328 § 2 k.p.c. bowiem ograniczone zostało do oceny okoliczności wskazanych w opinii jednego z biegłych sądowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy i w zasadzie sprowadza się sprowadza się do odesłania do wniosków tej opinii.

Przepis § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) jednoznacznie stanowi, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wnioskodawca wykonywał pracę ładowacza i konwojenta, nie objętą stosownym wykazem stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Podkreślić należy, że o uprawnieniach pracownika do emerytury na warunkach przewidzianych w rozporządzeniu decyduje łączne spełnienie określonych w nim przesłanek, a przekonanie pracownika o wysokiej szkodliwości warunków pracy nie jest wystarczające do uznania takiej pracy za pracę w szczególnych warunkach. Zeznania wnioskodawcy jednoznacznie wskazują, że wnioskodawca poza pracą bezpośrednio związaną z załadunkiem i wyładunkiem samochodu dostawczego wykonywał też inne prace - jeździł wraz z kierowcą, rozwożąc towary do sklepów i wyładowując je jednocześnie pełniąc też obowiązki konwojenta.

Sąd Apelacyjny stwierdza, że zasadny jest zarzut apelującego błędnej i dowolnej oceny materiału dowodowego przez Sąd Okręgowy polegającej na przyjęciu, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych przy ciężkich pracach załadunkowych i wyładunkowych, mimo że faktycznie zajmował się tylko załadunkiem i wyładunkiem wyrobów mleczarskich – skrzynek z mlekiem, nabiałem o ciężarze nieprzekraczającym 20 kilogramów. Praca wnioskodawcy w tym okresie nie polegała wyłącznie na rozładowywaniu towarów w pełnym wymiarze czasu pracy, ale również uczestniczył w ich przewożeniu do sklepów oraz pełnił funkcje konwojenta. Do uznania tej pracy jako pracy w szczególnych warunkach uprawniającej do emerytury w niższym wieku emerytalnym konieczne było wykazanie, że po pierwsze – praca ta polegała wyłącznie na załadunku i wyładunku ciężkich towarów albo przeładunku materiałów sypkich, żrących, pylistych, toksycznych lub parzących, a po drugie – że była wykonywana stale i pełnym wymiarze czasu pracy. Żaden z tych warunków nie został spełniony w odniesieniu do pracy wykonywanej w (...), gdy wnioskodawca pełnił funkcję ładowacza i konwojenta przy przewożeniu towarów.

Charakter tej pracy opisał drobiazgowo wnioskodawca w dodatkowych wyjaśnieniach złożonych na rozprawie apelacyjnej (zapis protokołu w systemie audio k.70 akt) . Z tych wyjaśnień bezpośrednio wynika, że zdaniem wnioskodawcy uciążliwością jego pracy powodującą zakwalifikowanie jako pracy w warunkach szczególnych, było wykonywanie jej nocą oraz że przenosił skrzyńki z mlekiem i nabiałem z samochodu do sklepów i innych placówek. Należy w tym miejscu przypomnieć, że ciężkie prace w transporcie polegające na załadunku i wyładunku ciężkich towarów odnoszą się do czynności za- i wyładunkowych wykonywanych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Można w tym miejscu przywołać przepisy rozporządzenia Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 1 kwietnia 1953 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów (Dz.U.Nr 22, poz.89) obowiązującego w spornym okresie, które określały normy dopuszczalnego ciężaru przy transporcie ręcznym do 50 kg, gdy praca ma charakter dorywczy i odległość przenoszenia nie przekracza 25 m, 45 kg, gdy praca ma charakter dorywczy, a odległość przenoszenia przekracza 25 m a 40 kg, gdy praca ma charakter stały, a odległość przenoszenia wynosi od 25 m do 75 m. Przenoszenie ciężaru o wadze około 20 kg z magazynu do samochodu dostawczego, przejazd w charakterze pasażera - konwojenta do miejsca przeznaczenia i następnie wyładowanie towaru nie może być potraktowane jako stała praca polegająca na ciężkich pracach załadunkowych.

Wadliwe przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach przez ponad 15 lat, doprowadziło do naruszenia prawa, a to art.184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. Nr 153 z 2009 roku, poz.1227) w związku z przepisem § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przepisy te określają przesłanki do nabycia emerytury w

niższym wieku emerytalnym przez pracownika, który przepracował 15 lat w warunkach szczególnych. Wnioskodawca nie wykazał wymaganego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, a zatem nie nabywa prawa do emerytury przewidzianego tymi przepisami.

Z tych względów i na mocy powołanych powyżej przepisów oraz art.386 § 1 KPC Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.